

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНУ: КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД

УДК 336.1.12.121

Власенко Т. А., к.е.н., ст. викладач кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки
Євтушенко Р. І., старший офіцер відділу ракетного та артилерійського забезпечення управління озброєння та техніки департаменту ресурсного забезпечення адміністрації Державної прикордонної служби України м. Києва, майор

В процесі становлення України як демократичної держави з розвиненим сектором економіки виникає необхідність подальшого вдосконалення механізму фінансово-правового регулювання. Економічні процеси, які сьогодні відбуваються в Україні, вимагають нових підходів щодо формування ефективної фінансової системи. Основою цього процесу є реформування бюджетної системи країни шляхом раціонального та збалансованого розвитку всіх її ланок, зокрема такої вагової її складової як фінансові ресурси регіону. Фінансові ресурси регіону є фундаментом бюджетної системи країни в якому зосереджується значна частина державних фінансових ресурсів, але централізація державної влади привела до послаблення функцій місцевих органів влади щодо формування і виконання фінансових ресурсів регіону. Діюча система формування фінансових ресурсів регіону характеризується низьким рівнем самостійності, зменшенням частки власних доходів та збільшенням трансфертних платежів, а також відсутністю ефективних стимулів соціально-економічного розвитку, не сприяє впровадженню дієвої регіональної політики, як одного з головних чинників забезпечення розвитку економіки України.

На відміну від України, у зарубіжних країнах визначення ефективності здійснення видатків на забезпечення бюджетних потреб є головною метою роботи уряду. Наприклад, серед методів державної

регіональної політики широко застосовуються методи заохочення місцевих органів влади щодо раціональнішого використання власних можливостей у вирішенні регіональних проблем. Шляхи матеріальної зацікавленості у використанні трудових, фінансових та інших бюджетних ресурсів можуть і повинні бути запозичені зі світового досвіду. Основними завданнями для вирішення проблеми ефективного використання коштів фінансових ресурсів регіону є розробка системи критеріїв оцінки і результативності використання коштів. Формулювання критеріїв ефективності використання видаткової частини та вживання суворих заходів за перевитрати та нерезультативне використання коштів посилює вимогливість та відповідальність керівників установ і організацій щодо забезпечення раціонального і економного витрачання коштів [1, с. 88].

Важливою функцією місцевих органів влади зарубіжних країн є регулювання в контексті фінансового планування, що зводиться до розробки двох основних документів: довгострокового фінансового плану та щорічного бюджету. Розробка цих двох документів місцевими органами влади в багатьох країнах є вимогою, встановленою в законодавчому порядку. У Нідерландах, наприклад, крім щорічного бюджету, органи місцевого самоврядування зобов'язані розробляти фінансовий план на чотири роки. Місцеві органи влади зарубіжних країн здійснюють довгострокове планування відповідно до основних напрямків їхньої діяльності. Так, шестирічні програми комунальних послуг, капіталовкладень і фінансової політики розробляють місцеві органи США. Конкретні норми з довгострокового прогнозування інвестиційних програм місцевих органів влади передбачає законодавство Франції. У Німеччині в основу бюджетного господарства федерації та земель покладено п'ятирічне фінансове планування [2, с. 506].

Довгостроковий фінансовий план має характер прогнозу, у якому передбачаються можливі джерела й обсяги надходжень фінансових ресурсів, а також довгострокові цільові програми, за якими здійснюються видатки. Такі фінансові плани мають назву змінних п'ятирічних планів. На відміну від фінансового плану, бюджет на рік є нормативним актом обов'язкового характеру. Показники бюджету тісно пов'язані з

фінансовим планом. Щороку після ухвалення нового бюджету здійснюється уточнення показників фінансового плану. Таким чином, відбувається поєднання поточного й перспективного фінансового планування. Організація бюджетного процесу у різних країнах наведена в табл. 1 [3, с. 97-98].

Таким чином, аналіз зарубіжного досвіду формування фінансових ресурсів регіону дає змогу зробити такі висновки: по-перше, одним з основних джерел формування дохідної частини фінансових ресурсів регіону зарубіжних країн є місцеві податки та збори, частка яких в Україні є низькою і не відіграє значної ролі у структурі надходжень фінансових ресурсів регіону. Тому важливим є розширення власної податкової бази фінансових ресурсів регіону за рахунок місцевих податків та зборів; по-друге, важливим значенням ефективності функціонування фінансових ресурсів регіону зарубіжних країн є показник децентралізації. Тому необхідним є розширення власних доходів місцевих, як таких, що не входять до складу бюджетів вищого рівня; по-третє, необхідним є впровадження довгострокового бюджетного планування як законодавчо встановленої вимоги, що дасть змогу підвищити ефективність формування програм та цілей на місцевому рівні, знизити ризик виникнення дефіциту фінансових ресурсів регіону та спростить процедуру обслуговування місцевого боргу.

Таблиця 1

Світовий досвід підготовки і затвердження бюджету

Країна	Бюджетний період і багаторічне планування	Загальні бюджетні обмеження
1	2	3
Україна	Бюджетний період для всіх бюджетів становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року	Бюджетні відносини, починаючи з 1991 року, регулювалися Законом України «Про бюджетну систему України», а починаючи з 2001 року – Бюджетним кодексом України
Велико-британія	Бюджетний рік триває з 1 квітня до 31 березня. Багаторічне планування не є обов'язковим. Разом з річним бюджетом готуються і подаються до парламенту перспективні оцінки на три наступні роки	Регулюються вимогами Маастрихтської угоди. Поточний середньостроковий план повинен підтримувати величину дефіциту в межах, передбачених складеними на три роки перспективними оцінками

Закінчення табл. 1

1	2	3
Німеччина	Бюджетний і календарний роки збігаються. Обов'язково є багаторічне планування (5 років), але без затвердження парламентом. Ці перспективні оцінки готуються і подаються до парламенту разом із щорічним бюджетом	Регулюються вимогами Маастрихтської угоди. Бюджетна політика, погоджена у Раді фінансового планування, може встановлювати граничні розміри бюджету, а поточні контрольні показники узгоджуються з Маастрихтською угодою
Німеччина	Бюджетний і календарний роки збігаються. Обов'язково є багаторічне планування (5 років), але без затвердження парламентом. Ці перспективні оцінки готуються і подаються до парламенту разом із щорічним бюджетом	Регулюються вимогами Маастрихтської угоди. Бюджетна політика, погоджена у Раді фінансового планування, може встановлювати граничні розміри бюджету, а поточні контрольні показники узгоджуються з Маастрихтською угодою
Франція	Бюджетний і календарний роки збігаються. Згідно із законом вимагається багаторічне планування (три роки)	Регулюються вимогами Маастрихтської угоди. У 1994 р. вперше в законі про бюджет було встановлено конкретні контрольні показники для обмеження зростання видатків і дефіциту у відсотках до внутрішнього європейського продукту на період з 1993 по 1997 рр.
США	Бюджетний рік триває з 1 жовтня до 30 вересня. Вимагається здійснення багаторічного планування — на бюджетний рік плюс чотири наступні роки	Встановлюється контрольний показник скорочення бюджетного дефіциту. Коли контрольних показників скорочення не дотримано, автоматично розпочинається процес секвестрування
Швеція	Бюджетний рік триває з 1 квітня до 31 березня. Багаторічне планування (п'ять років) є обов'язковим, але не підлягає затвердженню парламентом. Перспективні оцінки готуються і подаються до парламенту на три наступні роки	Законом не встановлено жодних обмежень, але згідно з поточним середньостроковим планом протягом трирічного періоду необхідно проводити скорочення видатків
Австрія	Бюджетний рік триває з 1 липня по 30 червня. Багаторічне планування згідно із законом не вимагається, але разом з бюджетним законопроектом подається кошторис на два наступні роки	У законі відсутні будь-які обмеження

Таким чином, аналіз зарубіжного досвіду формування фінансових ресурсів регіону дав змогу сформувати наступні висновки: одним з основних джерел формування дохідної частини фінансових ресурсів регіону зарубіжних країн є місцеві податки та збори, частка яких в Україні є низькою і не відіграє значної ролі у структурі надходжень фінансових ресурсів регіону. Також важливим значенням ефективності функціонування фінансових ресурсів регіону зарубіжних країн є показник децентралізації, що показує необхідність розширення власних доходів фінансових ресурсів регіону, як таких, що не входять до складу бюджетів вищого рівня. Необхідним є впровадження довгострокового бюджетного планування як законодавчо встановленої вимоги, щоб дало змогу підвищити ефективність формування програм та цілей на місцевому рівні, знизити ризик виникнення дефіциту фінансових ресурсів регіону та призвело до спрощення процедури обслуговування місцевого боргу.

Література

1. Кайдаш Н. П. Зарубіжний досвід організації бюджетного процесу фінансових ресурсів регіону / Н. П. Кайдаш, І. І. Нескородєва // Управління розвитком. – № 11 (108). – 2014. – С.97-100.
2. Роменська К. М. Зарубіжний досвід удосконалення використання фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування / К. М. Роменська // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. – 2014. – № 10. – С. 82 –89.
3. Управління державним бюджетом України : підручник / колектив авторів [заг. редакція М. О. Азарова]. – К. : Зовнішня торгівля, 2013. – 816 с.

Опубліковано в авторській редакції